

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Ігнатова Анастасія Сергіївна

МОВНІ ПРАВА У СУДОЧИНСТВІ: РОЛЬ РЕЄСТРУ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ
НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН. 173

Козирь Дмитро Валерійович

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ЯКИМ МАЄ БУТИ МАЙБУТНЄ? 177

Бугаєнко Каріна Вікторівна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЖИТТЕВОГО ЦИКЛУ КОНСТИТУЦІЇ АРАБСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ЄГИПЕТ .. 181

Матковський Микита Сергійович

ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ПІСЛЯ ВІЙНИ: КОНСТИТУЦІЙНІ
ВИКЛИКИ 183

Ваньчак Марта Володимирівна

«ГАЛЮЦИНАЦІЇ» ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЗАГРОЗА КОНСТИТУЦІЙНИМ ПРИНЦИПАМ
СУДОЧИНСТВА 185

Шлентов Юрій Сергійович

ПРАВО НА ДОСТАТНІЙ ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ У РІШЕННЯХ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ
УКРАЇНИ 188

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

Бехруз Хашматулла

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ 191

Аракелян Мінас Рамзесович

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ. 193

Белогубова Оксана Олександрівна

ЕНЕРГЕТИЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС: МІЖНАРОДНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР. 196

Грушко Мальвіна Валеріївна

ЮРИСДИКЦІЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЩОДО ЗЛОЧИНУ ГЕНОЦИДУ:
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПОЛІТИЧНІ ОБМЕЖЕННЯ. 198

Vladyslav Dronov

MEDIA AS A TOOL FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS. 201

Каненберг-Сандул Оксана Костянтинівна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ В
ДІЯЛЬНОСТІ УВКБ ООН 205

Мануйлова Катерина Вікторівна

ПРАВА ЛЮДИНИ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ. 207

Форманюк Вікторія Василівна

МЕРЕЖА АГЕНТСТВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ
КООРДИНАЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ АГЕНТСТВ ЄС. 210

Цибульська Ольга Юріївна

ПРОЦЕДУРА «EXEQUATUR» В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ 213

Ярмакі Володимир Христофорович

БАЛАНС МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА ПРИВАТНІСТЮ: ЦИФРОВИЙ КОНТРОЛЬ У ВОЄННИЙ ЧАС
КРИЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ 216

Бірюков Руслан Миколайович

БОРІТБА З КІБЕРЗАГРОЗАМИ ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО
ПОЛІЦЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ 219

Войтович Павло Петрович

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА ЛЮДИНИ: ПІД ЗАГРОЗОЮ? 222

СЕКЦІЯ 5.

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

***Керівник секції:** завідувач кафедри міжнародного та європейського права,
доктор юридичних наук, професор Бехруз Хашилатулла*

***Секретар секції:** доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент Мануїлова Катерина Вікторівна*

Бехруз Хашилатулла

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри міжнародного та європейського права,
доктор юридичних наук, професор*

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ

Цифровізація суспільних відносин виступає ключовим чинником трансформації національних правових систем. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, впровадження штучного інтелекту, поширення цифрових платформ і глобалізація інформаційного простору зумовлюють якісні зміни у функціонуванні національних правових систем. За цих умов право стикається з необхідністю адаптації до нових форм суспільної взаємодії, що призводить до перегляду традиційних правових категорій, методів регулювання та механізмів правозастосування.

Національні правові системи, сформовані в умовах індустріального суспільства, сьогодні зазнають значного тиску з боку цифрового середовища, яке характеризується високою динамічністю, транскордонним характером і технологічною складністю. Це зумовлює актуальність дослідження трансформації правових систем у цифрову епоху, виявлення ключових викликів і визначення перспектив їх подальшого розвитку. У цифрову епоху право перестає бути виключно статичним регулятором суспільних відносин і набуває динамічного, адаптивного характеру.

Цифровізація сприяє зміні структури джерел права. Поряд із традиційними нормативно-правовими актами зростає значення цифрових регуляторів, таких як алгоритми, правила платформ і користувацькі угоди. Це призводить до появи нових форм правового регулювання, що перебувають на стику публічного та приватного права. Важливу роль відіграють так звані «цифрові регулятори» – алгоритми, програмний код, умови використання та правила функціонування

цифрових платформ. Ці форми регулювання часто мають квазінормативний характер, оскільки фактично визначають поведінку учасників цифрових відносин, але не завжди підпадають під класичні юридичні категорії.

Цифрова трансформація суттєво впливає на процеси правозастосування. Впровадження інформаційних технологій у судову та адміністративну діяльність сприяє підвищенню ефективності та доступності правосуддя.

Одним із ключових напрямів є розвиток електронного правосуддя. Використання електронних судів, онлайн-засідань, цифрових доказів і автоматизованих систем обробки інформації дає змогу прискорити розгляд справ і зменшити навантаження на судові органи. Водночас широке застосування технологій штучного інтелекту та алгоритмічних систем у правозастосуванні породжує низку серйозних проблем. Серед них – забезпечення прозорості алгоритмів, недопущення дискримінації, захист прав учасників процесу та визначення відповідальності за рішення, ухвалені із застосуванням автоматизованих систем. Особливо складним є питання допустимості використання штучного інтелекту під час ухвалення судових рішень. Попри потенціал таких технологій, існує ризик зниження рівня індивідуалізації правосуддя та порушення принципу справедливості.

Цифрова епоха посилює процеси глобалізації права. Національні правові системи дедалі частіше взаємодіють із міжнародними нормами та стандартами у сфері цифрових технологій, зокрема щодо захисту персональних даних, кібербезпеки та регулювання цифрових платформ. Це призводить до часткової уніфікації правових підходів, але водночас загострює проблему збереження правового суверенітету.

За цих умов національні правові системи змушені враховувати міжнародні стандарти й норми, особливо у таких сферах, як захист персональних даних, кібербезпека, електронна комерція та регулювання цифрових платформ. Прикладом може слугувати вплив європейських стандартів захисту даних на національне законодавство різних держав. Водночас постає проблема збереження правового суверенітету. Держави прагнуть зберегти контроль над національним правовим простором, однак цифрові платформи та транснаціональні корпорації часто мають значний вплив, що виходить за межі юрисдикції окремих держав. У результаті формується складна система взаємодії національного та міжнародного права, у якій посилюється роль наднаціональних регуляторів і м'якого права.

Цифрова трансформація також має значний вплив на правову культуру суспільства. Розширення доступу до правової інформації, розвиток електронних державних послуг і онлайн-платформ сприяють підвищенню рівня правової обізнаності громадян. Водночас цифрове середовище формує нові моделі поведінки, які не завжди відповідають традиційним правовим нормам. Це зумовлює необхідність розвитку цифрової правової культури та формування нових компетентностей у громадян. Особливого значення набуває правнича освіта, яка має враховувати сучасні технологічні реалії та готувати фахівців, здатних ефективно функціонувати в умовах цифрової економіки.

Таким чином, національні правові системи в цифрову епоху зазнають глибокої та багатогранної трансформації. Зміни охоплюють як зміст права, так і форми його реалізації, включаючи джерела права, механізми правозастосування та правову культуру. Основним завданням сучасної держави є забезпечення балансу між інноваційним розвитком і дотриманням фундаментальних правових принципів, зокрема верховенства права, захисту прав людини та забезпечення справедливості. У перспективі розвиток правових систем залежатиме від здатності ефективно інтегрувати цифрові технології у правову сферу, зберігаючи при цьому стабільність і легітимність правового регулювання.

Ключові слова: цифровізація, цифрова епоха, національні правові системи, правове регулювання, кібербезпека.

Key words: digitalisation, the digital age, national legal systems, legal regulation, cybersecurity.

Аракелян Мінас Рамзесович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
проректор з наукової роботи, доктор юридичних наук, професор, професор
кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ

Сучасний етап розвитку держави та права характеризується глибокими трансформаційними процесами, зумовленими низкою глобальних криз, що мають комплексний і взаємопов'язаний характер. До них належать збройні конфлікти, пандемії, економічні потрясіння, кліматичні зміни, а також стрімкий розвиток цифрових технологій. У таких умовах особливої уваги потребує питання ефективності правозахисної діяльності, яка покликана забезпечувати дотримання та захист прав і свобод людини. Проте традиційні підходи до правозахисту дедалі частіше виявляються недостатніми, що зумовлює необхідність їхнього переосмислення та адаптації до нових реалій.

Проблематика трансформації правозахисної діяльності полягає насамперед у невідповідності класичних механізмів захисту прав людини сучасним викликам. Глобальні кризи спричиняють масштабні порушення прав людини, які відбуваються швидко, системно та часто поза межами ефективного контролю державних інституцій. Наприклад, у періоди збройних конфліктів значно зростає кількість випадків порушення права на життя, безпеку, свободу пересування та доступ до базових соціальних послуг. Пандемії, у свою чергу, призводять до обмеження прав і свобод під приводом забезпечення громадського здоров'я, що нерідко супроводжується зловживаннями з боку влади [1]. Водночас економічні кризи поглиблюють соціальну нерівність, що негативно впливає на реалізацію соціально-економічних прав.